

Юлія ПРИЛЕПШЕВА**ВНЕСОК Б. В. ІВАНЕНКА У РОЗВИТОК
МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ДЕРЖКОМАРХІВУ УКРАЇНИ**

Душевна щедрість, високий професіоналізм, любов до своєї справи і вірність рідній Україні – якості характеру Б. В. Іваненка. Вони сприяли налагодженню плідного, конструктивного, добросусідського співробітництва в архівній сфері не тільки з колишніми республіками СРСР, а й з іншими державами зарубіжжя.

Він користувався повагою керівників світових архівних інституцій, що позитивно впливало на імідж архівної служби України, гідно представляв свою державу на міжнародних архівних форумах, конференціях Круглих столів Міжнародної ради архівів (МРА), Міжнародних конгресах МРА.

Зростання інтересу іноземних партнерів до архівів України сприяло розвитку та зміцненню міжнародних контактів українських архівістів з архівістами іноземних держав. Більшість активних нині міжнародних контактів та гуманітарних проектів започатковано ще наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років.

З 1990 р. у 1995 р. Головархів укладав угоди про співробітництво з Комітетом у справах архівів при Раді Міністрів РРФСР (1991), Генеральною дирекцією архівів Литви при Уряді Литовської Республіки (1991), Національним архівом Швеції (1992), Головним архівним управлінням при Раді Міністрів Республіки Білорусь (1992), Генеральною дирекцією державних архівів Республіки Польща (1993), Генеральною дирекцією державних архівів Латвійської республіки (1994), Архівним департаментом Естонської Республіки (1994), Головним управлінням архівами та документацією при Кабінеті Міністрів Республіки Казахстан (1995), Головним управлінням держархівів Міністерства внутрішніх справ Румунії (1995) та Головним управлінням архівів при Раді Міністрів Республіки Болгарії (1995).

1989 р. започатковано співробітництво з Американською Радою пам'яті жертв нацизму (Голокост). 19 вересня 1990 р. у м. Києві укладено договір про умови надання Головархівом при РМ УРСР Американському меморіальному музею пам'яті жертв нацизму "Голокост" у Вашингтоні архівних документів, що відобразили злочини нацистів у роки Другої світової війни.

Наступний міжнародний гуманітарний проект в архівній справі розпочато з Національним інститутом пам'яті катастрофи та героїзму Яд Вашем (Єрусалим, Ізраїль), з яким 1991 р. було укладено угоду про

співробітництво. З 1992 р. бере свій початок співпраця державних архівів України з Генеалогічним товариством Юта (США).

На початку 1990-х років розпочалося співробітництво з архівними установами США та Канади, а також міністерствами юстиції цих держав. По-перше, це була співпраця з виявлення документів про військових злочинців, які звинувачувалися у переслідуванні мирних громадян під час служби у складі формувань Української допоміжної поліції та військових формувань СС на тимчасово окупаній нацистами території України в роки Другої світової війни. По-друге, встановлення взаємовигідних зв'язків з виявлення та копіювання документів, що становили інтерес для обох сторін. (Тут слід відзначити співпрацю з Національним архівом США). По-третє, виявлення документів “зарубіжної україніки” та ведення переговорів щодо повернення їх в Україну. Так, наприклад, з Канадським інститутом українських студій було досягнуто домовленостей щодо спільного дослідження історії культури України, з Національним архівом Канади – про повернення в Україну документів Українського уряду в екзилі, які знаходилися на депозитному зберіганні в Національному архіві Канади.

Якщо простежити історію розвитку взаємовідносин з архівними установами Сербії і Чорногорії, результатом яких стало підписання угоди з Архівом Сербії і Чорногорії 2005 р. та розробка відповідної угоди 2008 р. з Національним архівом Чорногорії, то початок вони беруть із 1990–1992 рр. Саме тоді відбулися перші консультації керівників архівних служб України та Югославії щодо можливості укладення угоди про співробітництво. Ініціатором цього виступив Б. В. Іваненко, який підтримав пропозицію керівництва Архіву Югославії підготувати і провести спільну виставку “Об’єднання югославських народів – від ідеї до створення держави в 1918 р.”.

У жовтні 2008 р. підписано нову редакцію угоди про співробітництво з Генеральною дирекцією державних архівів Республіки Польща, одним з основних напрямків співпраці, за якою визначено розробку концепції проекту “Спільна польсько-українська архівна спадщина” та створення для цього спеціальних експертних груп. Цей проект передбачає пошук, облік та дослідження документів, що стосуються історичного минулого обох держав. Його результатом має стати створення пошукової бази даних.

А співробітництво з польськими колегами в напрямку обміну документами з історичного минулого обох держав розпочалося ще раніше. У 1990–1995 рр. фахівці ЦДІАК та ЦДІАЛ вивчали в Національній бібліотеці у Варшаві документи Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка (діяло у Львові з 1892 р. до 1939 р.), вивезені зі Львова ще у 1944–1945 рр. Досліджувалися й інші фонди польських архівів на предмет наявності в них документів, що стосуються історичного минулого

Учасники наукових читань, присвячених 75-річчю від дня народження Бориса Васильовича Іваненка

українського народу. Результати цієї співпраці спонукали українських і польських архівістів дослідити проблему спільної архівної спадщини, що і відобразилося в договірних документах початку XXI ст.

Б. Іваненко завжди приділяв значну увагу зміцненню взаємовигідних стосунків з архівними службами країн СНД. Він брав активну участь в опрацюванні проектів протоколу за підсумками наради керівників державних архівів та архівних товариств суверенних держав та угоди про правонаступництво щодо архівів колишнього Союзу РСР. Борис Васильович виступив ініціатором проведення 2–4 листопада 1994 р. у Києві зустрічі архівних керівників та товариств СНД та Балтії за участі Генерального секретаря Міжнародної ради архівів Ш. Кечкеметі. Протокол за результатами цієї зустрічі заклав підвалини їхньої співпраці на роки вперед, закріпив її основи та напрямки.

Навіть коли Б. Іваненко вже не працював в архівній системі, колеги з Росії, Білорусі, Латвії, Литви, Польщі завжди тепло згадували про нього та передавали йому вітання. Знаючи про його тяжку хворобу, вони намагалися підтримати його, чимось допомогти. 2008 р. керівництво архівної служби Латвії нагородило Бориса Васильовича відзнакою Міністерства культури Латвійської Республіки за особистий внесок у розвиток міжнародного співробітництва та оприлюднення раніше засекречених документів.